

УДК 811.111'42'36:32

DOI: <https://doi.org/10.31499/2415-8828.2.2025.346983>Максим Коровай*

ІНСТРУМЕНТАРІЙ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ: ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНИЙ РАКУРС

У статті досліджено мовні механізми маніпуляції в американському політичному дискурсі на прикладі інавгураційних і міжнародних виступів Дональда Трампа. Аналіз здійснено з позицій теорії мовленнєвих актів Дж. Остіна та Дж. Серля, що дає змогу виявити і прямі, і непрямі форми впливу на адресата. Особливу увагу приділено функціонуванню перформативів, комісивів, директивів, експресивів і констативів як інструментів реалізації маніпулятивних стратегій.

Ключові слова: політичний дискурс, маніпуляція, прагмалінгвістика, американська політика, вплив, мовленнєві акти.

Korovai Maksym. The tools of manipulative influence in American political discourse: a pragmatic linguistic perspective.

This article provides a comprehensive and in-depth analysis of the mechanisms of linguistic manipulation in American political discourse through the prism of the pragmatic linguistic approach and the theory of speech acts. Particular attention is paid to Donald Trump's international speeches, in which the political speaker consistently uses various linguistic and discursive strategies to construct the desired idea of the political situation and influence the audience's perception. His speech functions not only as a tool for informing, but also as a means of forming assessments, modeling the emotional state of the mass audience and manipulating the intended reactions of the addressee.

The focus of the analysis is the distinction between explicit and implicit tactics that allow for manipulative influence to be exercised both openly and covertly. The use of performatives, directives, commissives and expressives allows Trump to simultaneously implement the declarative and persuasive functions of speech, creating a sense of confidence, determination and inevitability of his own political decisions. Through such acts, a politician is able to form a certain image of reality, set the framework for interpreting events and direct the thoughts of listeners in the direction he needs.

A special emphasis is placed on the analysis of indirect speech acts, which allow reducing the level of direct responsibility for the content of the statement. Using hints, assumptions, conditional constructions and vague formulations, a political speaker retains the ability to maneuver in the event of criticism, while maintaining a strong persuasive potential. Such strategies create space for double interpretation, where the addressee often independently forms additional meanings, subconsciously moving in a direction beneficial to the speaker.

The results of the study deepen the understanding of how carefully constructed language structures, communicative intentions and pragmatic strategies contribute to the formation of ideological narratives and ensure effective manipulation of the audience. Political discourse appears as a dynamic system in which language is used not only to transmit information, but also as a means of covert influence on the values, beliefs, and emotions of the public, disguising manipulative practices as democratic and open communication.

Keywords: political discourse, manipulation, pragmatics, speech acts, American politics, influence strategies.

Постановка проблеми. Аналіз мовленнєвих стратегій у політичному дискурсі є вирішальним інструментом для розуміння того, як політики маніпулюють суспільною свідомістю. У сучасних демократичних суспільствах, де політичні дебати та вибори визначені інформаційними кампаніями, важливо дослідити механізми, за допомогою яких політики використовують мову для переконання, впливу та маніпулювання. Проблема полягає в тому, що маніпуляції за допомогою мовленнєвих стратегій не завжди очевидні для громадськості, оскільки вони часто приховані в прагматичних структурах комунікації. Це створює потребу в більш поглибленому вивченні прагмалінгвістичних інструментів, таких як мовленнєві акти, використовуваних для формування громадської думки та управління політичними процесами. Важливо визначити, які мовні засоби є найефективнішими для маніпуляцій у політичному дискурсі та як вони можуть змінити сприйняття політичних подій, ідеологій і кандидатів. Розуміння цих механізмів не лише дає змогу краще усвідомити політичні маніпуляції, але й допомагає в розробленні стратегій протидії їхньому негативному впливу на демократичні процеси.

Актуальність. Для сучасного політичного дискурсу характерне активне використання різноманітних маніпулятивних стратегій, спрямованих на формування громадської думки та вплив на політичні процеси. У контексті постійного потоку інформації та чисельних політичних проблем, маніпуляції мовою стали одними з основних інструментів для досягнення політичних цілей. Особливо важливою є роль прагмалінгвістичних інструментів, які можуть маніпулювати сприйняттями, змінювати інтерпретацію реальності та впливати на поведінку мас. Вивчення цього аспекту є грубим для розуміння механізмів політичного впливу та для розробки ефективних стратегій протидії маніпуляціям. Отже, прагмалінгвістичний підхід дає змогу глибше зрозуміти, як мовні стратегії,

* Максим Коровай, аспірант кафедри германської філології Сумського державного університету (Суми, Україна); e-mail: korovayka50@gmail.com.

вбудовані в комунікативні акти, впливають на виборців, формуючи їх політичні переконання та ставлення до кандидатів чи ідеологій.

Метою цього дослідження є визначення та аналіз основних прагмалінгвістичних інструментів маніпулятивного впливу, використаних в американському політичному дискурсі. Дослідження зосереджено на вивченні того, як лінгвістичні інструменти, такі як мовленнєві акти, використано для маніпулювання громадською думкою, формування політичних поглядів і впливу на виборців. Важливим завданням також є визначення того, як ці лінгвістичні механізми сприяють підтримці тих чи тих політичних ідеологій і кандидатів, а також виявлення потенційних ризиків для демократичних процесів через використання таких стратегій. Крім того, у дослідженні розглянуто роль ілокутивних актів, які стосуються наміру, що стоїть за висловлюванням мовця (наприклад, наказів, прохань чи тверджень), та перлокутивних актів, які описують вплив висловлювання мовця на слухача (наприклад, переконання або мотивація дії). Розуміння того, як ілокутивні та перлокутивні акти функціонують у політичному дискурсі, поглиблює розуміння того, як мова використовується не лише для передачі повідомлень, але й для впливу на поведінку та переконання.

Огляд літератури. Прагмалінгвістичне дослідження маніпулятивних стратегій у політичному дискурсі ґрунтоване на класичних і сучасних теоріях мови. Однією з основоположних праць у цій галузі є праця «*How to Do Things with Words*» Дж. Л. Остіна [Austin 1965], де автор вводить концепцію мовленнєвих актів і пояснює, що висловлювання – це не просто твердження, а дії, що виконують функції в комунікації. Ця теорія заклала основу для пізнішого розвитку прагматики та вивчення наміру в мові.

У своїй теорії комунікативної дії Габермас обговорює важливість раціонального дискурсу та взаєморозуміння в ідеальній комунікації [Habermas 1984]. Хоча він не зосереджується безпосередньо на маніпуляції, його робота слугує контрастом із комунікативними ситуаціями, де присутні спотворення та приховані наміри, як-от у політичній риториці.

Сучасні прагматичні рамки представлені в книзі «*Handbook of Pragmatics*» Горна та Ворда [Horn & Ward 2006], яка надає вичерпний огляд прагматичної теорії. Аналогічно, Мей пропонує контекстуальну перспективу прагматики, підкреслюючи, як значення конструюється через взаємодію в конкретних соціальних умовах [Meu 2006].

Стислий і доступний огляд прагматики дає Феруза [Feruza 2024], окреслюючи ключові поняття. Автор також наголошує на ролі контексту та наміру, які особливо актуальні для виявлення маніпулятивних тактик у дискурсі.

Практичне застосування прагматичного аналізу до політичної комунікації демонструють Могадам і Джафарпур [Moghadam & Jafarpour 2025], які досліджують маніпуляції в президентських дебатах Трампа та Клінтона. Вони визначають прагматичні маркери, такі як імплікати та непрямі мовленнєві акти, як інструменти, які використовують політики для впливу на сприйняття аудиторії, не заявляючи відкрито про свої наміри.

Сміт досліджує спадщину теорії мовленнєвих актів Серля, зосереджуючись на тому, як лінгвальні структури сприяють побудові соціальної реальності [Smith 2003]. Його робота є важливою для розуміння того, як політики використовують мову не лише для опису світу, але й для створення версій реальності, що слугують конкретним цілям.

Разом ці джерела забезпечують міцну теоретичну та методологічну основу для аналізу маніпулятивного впливу в американському політичному дискурсі з прагмалінгвістичної точки зору. Вони підкреслюють значення мовленнєвих актів, контексту, наміру та комунікативних стратегій у формуванні політичного значення та громадського сприйняття.

Виклад основного матеріалу. Прагматична складова комунікативного акту. Прагматика, як складна галузь лінгвістики, вивчає складний взаємозв'язок між мовою та контекстом, досліджуючи, як ширше соціокультурне середовище та безпосередні ситуаційні фактори формують розуміння мови. Розташована на перетині синтаксису та семантики, вона досліджує роль невербальних сигналів, культурних умовностей і взаємних очікувань, виходячи за традиційні межі лінгвістичного аналізу [Feruza 2024, с. 25]. Теорія мовленнєвих актів, яка стала основою для розуміння мовлення як дії, бере свій початок від праць двох видатних філософів мови – Джона Ленгшоу Остіна та Джона Серля. Остін, заклавши основи цієї теорії у праці «*How to Do Things with Words*» [Austin 1965], уперше вказав на те, що мовлення є не просто способом передачі інформації, а видом діяльності, що має різні функції. Він виокремив три основні типи актів: локуторні, ілокутивні та перлокутивні, що відображають різні аспекти комунікації. Джон Серль [Searle 1969], розвиваючи ідеї Остіна, систематизував і доповнив цю теорію в роботі «*Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*», уточнивши поняття ілокутивної

сили та умов успішності мовленнєвих актів. Серль також докладніше описав, як конкретні мовленнєві акти, такі як запити, обіцянки чи заяви, мають свої специфічні умови реалізації в контексті комунікації.

Аргументація, як різновид комунікативної діяльності, реалізована в прагматичному вимірі не лише як обмін думками, а як соціально значуща взаємодія, що вимагає дотримання певних умов – передусім рівності, щирості та орієнтації на істину. Учасники дискурсу, вступаючи в аргументативний діалог, передбачають, що комунікація здійснюється у формі раціонального обговорення, де домінує не тиск чи авторитет, а переконливість і логічність висловлених позицій. Така мовна поведінка є прагматичною за своєю природою, оскільки відображає не лише зміст повідомлення, а й інтенції, контекст та взаємні очікування мовців [Habermas 1984].

У теорії мовленнєвих актів Дж. Л. Остіна [Austin 1962] цільність мовленнєвого акту підтримується за допомогою трьох взаємопов'язаних компонентів. Перший – це локутивний акт, який включає фізичне продукування мовлення, включаючи його фонетичну форму, лексичну та граматичну структуру, а також значення разом із посиланням на сутність. Другий – це ілокутивний акт, який представляє собою намір мовця або комунікативну мету, таку як інформування, наказ або попередження. Третій компонент – це перлокутивний акт, який впливає на висловлювання на слухача, включаючи емоційні або поведінкові реакції, такі як переконання, страх або здивування.

У межах теорії мовленнєвих актів Дж. Серля здійснено систематичну класифікацію комунікативних дій, ґрунтованих на інтенціях мовця та функціях висловлювання в комунікативному процесі. Основним критерієм диференціації виступає ілокутивна сила висловлювання, тобто його комунікативне призначення, спрямоване на зміну когнітивного або поведінкового стану адресата. Така типологія відображає прагматичну глибину мовленнєвої взаємодії, в якій мовець не лише передає інформацію, а й здійснює соціально значущу дію. Згідно із Серлем, мовленнєві акти поділяють на основні типи:

1. **Констативи (репрезентативи)** – мовленнєві акти, що виражають когнітивну позицію мовця щодо певного стану речей у дійсності. До цього класу належать висловлювання, які передають переконання або знання мовця про факти: констатації, твердження, описи, повідомлення, прогнози. Їхньою ключовою функцією є представлення дійсності та вияв істиннісної орієнтації.
2. **Директиви** – мовленнєві акти, які використовуються для спонукання слухача до виконання певної дії. Вони відображають волю мовця впливати на поведінку адресата, спрямовуючи його на виконання конкретного завдання чи здійснення дії. Директиви є центральними для комунікації, яка має за мету змінити або формувати дії чи рішення інших людей.
3. **Комісиви** – акти, в яких мовець добровільно бере на себе зобов'язання щодо виконання певної дії в майбутньому. Це зобов'язання може набувати форм обіцянок, присяг, запевнень або погроз. У центрі комісивів – вираження волі мовця, спрямованої на прогнозовану поведінку, що має значення для обох учасників комунікації.
4. **Експресиви** – мовленнєві акти, які передають емоційний або психоемоційний стан мовця. До них належать висловлення подяки, вибачення, співчуття, докору, обурення, здивування.
5. **Перформативи (декларації)** – мовленнєві акти, що реалізують дію шляхом її мовного проголошення. Вимовляння таких висловлень не лише фіксує подію, а й створює новий соціальний факт (напр.: *«Призначаю вас директором»*, *«Оголошую вас подружжям»*). Перформативні висловлення мають автореферентний характер, оскільки є одночасно і висловлюванням, і реалізацією дії в інституційно закріпленому контексті [Searle 1969, сс. 22–32, с. 68, с. 105].

Існує різниця між ефектами, які виникають, коли слухач розпізнає правила, що регулюють індикатор ілокутивної сили, та тими, що є непрямыми побічними продуктами мовленнєвого акту. Ці ефекти можуть бути подібними та описані за допомогою тих самих термінів. Наприклад, мовець може безпосередньо попередити слухача про атаку бика (ілокутивний ефект) або мовець може заявити, що бик атакує, що змушує слухача зрозуміти твердження та, за певних обставин, відчувати себе попередженим (перлокутивний ефект). Різниця полягає в тому, чи ефект безпосередньо пов'язаний із запланованою силою мовця (ілокутивний ефект), чи виникає як вторинний результат процесу комунікації (перлокутивний ефект) [Horn & Ward 2006, сс. 68–69].

Мовленнєвий акт як складова успішної комунікації. В епоху інформаційних війн і політики, керованої медіа, мова стала потужним інструментом не лише для комунікації, а й для маніпуляцій. Політичний дискурс, особливо у Сполучених Штатах, дедалі більше формується тонкими лінгвістичними стратегіями, спрямованими на вплив на сприйняття громадськості, спрямування думки та контроль нарративу. Ці стратегії часто діють на прагматичному рівні, де наміри мовця та імплікативні значення слів мають більшу вагу, ніж їхній буквальний зміст.

Щоб інтерпретувати висловлювання в рамках комунікативного акту, спрямованого на досягнення взаєморозуміння, слухач повинен розпізнати умови, за яких твердження мовця може вважатися дійсним. Це передбачає усвідомлення контекстуальних і прагматичних правил, що регулюють прийнятність твердження. У політичному дискурсі, особливо в американському контексті, ці умови часто стратегічно маніпулюють, щоб представити певні твердження як самоочевидні або легітимні, навіть якщо вони ідеологічно навантажені. Отже, розуміння того, як такі умови дійсності сформовано або спотворено, має вирішальне значення для розкриття маніпулятивного потенціалу, закладеного в політичній мові. Цей підхід узгоджений із прагмалінгвістичним аналізом мовленнєвих актів, де досліджено як ілокутивні наміри, так і перлокутивні ефекти, щоб виявити глибші механізми політичного впливу [Habermas 1984].

Розрізнення граматичних і неграматичних особливостей теми та фокусу є важливим для розробки узгоджених теорій дискурсу та структури інформації, а також для надання більш повного пояснення того, як лінгвістичні системи функціують стосовно ширших прагматичних принципів, що формують використання та розуміння мови [Horn & Ward 2006].

«Люди розмовляють, щоб спілкуватися. Гарне спілкування відбувається, коли мовці правильно розуміють один одного, тобто відповідно до того, що має на увазі той, хто говорить, і того, що слухач розуміє, що має на увазі той, хто говорить. Коли такого розуміння немає, комунікативна ситуація перетворюється на ситуацію непорозуміння, а не розуміння» [Meu 2006].

Це зауваження Дж. Л. Мей ефективно підкреслює суть прагматичного підходу до мови: говоріння – це не просто передача інформації, а взаємодія, заснована на взаєморозумінні намірів. Комунікація стає успішною лише тоді, коли слухач не лише чує слова, а й точно інтерпретує комунікативний намір мовця. У контексті політичного дискурсу ця ідея особливо актуальна, оскільки політики часто навмисно приховують або маніпулюють своїми справжніми намірами за, здавалось би, чіткими заявами, створюючи ілюзію прозорості, яка слугує маніпулятивним цілям.

Акцент на мовленнєвих актах впливає з простого факту: кожен акт мовної комунікації передбачає виконання тієї чи тієї мовної дії. Усупереч поширеній думці, що основною одиницею комунікації є сам символ, слово чи речення (або його приклад), насправді саме акт використання цих елементів у контексті, тобто виконання мовленнєвого акту, становить змістовну комунікацію [Searle 1969, с. 16].

Ще Аристотель зауважив, що деякі види використання мови, такі як молитви, не функціують як твердження. Однак він обмежував аналіз цих типів використання мови маргінальними сферами риторики та поезії. Це обмеження мало тривалі наслідки, перешкоджаючи розвитку комплексної теорії використання мови, яка почала формуватися набагато пізніше завдяки працям Остіна і Серля [Smith 2003, с. 4].

«У той час як дія мовлення – це будь-який акт проголошення значущих слів, мовленнєвий акт – це мистецький термін» [Green 2010].

Цитата Гріна підкреслює важливу різницю між «мовленнєвим актом» і «мовленням». Хоча «мовлення» стосується будь-якого акту вимови значущих слів, «мовленнєвий акт» – це більш спеціалізований термін, який підкреслює художні, соціальні та контекстуальні аспекти комунікації. Мовленнєвий акт вимагає не лише лінгвістичної форми, але й наміру, мети та очікувань від слухача, що додає складності та художнього виміру акту комунікації. У цьому сенсі «мовленнєвий акт» – це глибше та складніше поняття, ніж просто творення слів.

Маніпуляції в американському політичному дискурсі: прагмалінгвістичний аналіз промов Дональда Трампа. Лінгвістичну маніпуляцію можна розуміти як багатовимірне явище, яке здійснює неявний інформаційний і психологічний вплив на реципієнта як вербальними, так і невербальними засобами. Політичний дискурс, як складна суміш соціальних, економічних, культурних і психологічних елементів, вимагає особливої уваги до одного з ключових інструментів на політичній арені – мовних маніпуляцій. Цей інструмент функціонує як механізм впливу на аудиторію шляхом вибіркового подання інформації з метою формування громадської думки на користь певної політичної сили чи лідера [Shchyhlo & Kogovai 2024, с. 188].

М. Могадам і Н. Джафарпур виокремлюють два основні типи маніпулятивних мовленнєвих актів у політичному дискурсі: прямі та непрямі. Прямими маніпулятивними актами автори вважають висловлювання, які мають чітко виражену імперативну форму та прямо передають наказ, вимогу або заклик до дії. Такі висловлювання використовують дієслова в наказовому способі, як-от *just think, go to, get, be* та ін., а також конструкції з *let's*, які створюють ілюзію співучасті між мовцем і адресатом.

Натомість непрямі маніпулятивні мовленнєві акти зреалізовано через граматично неімперативні конструкції, які, однак, містять приховане спонукання. Серед них – модальні дієслова (*must, need, should, can, would*), риторичні та навідні запитання, конструкції з *I wonder*, умовні речення, що

вказують на можливі наслідки. Такі форми зменшують прямий тиск на реципієнта, але залишаються ефективним засобом впливу [Moghadam & Jafarpour 2025].

У політичному дискурсі мовні маніпуляції використано і для контролю поведінки аудиторії, і для створення тих чи тих уявлень про реальність, що відповідають інтересам політичного суб'єкта. Такий вплив може бути і явним, і прихованим, і часто сформованим через поєднання різних мовленнєвих актів, що мають на меті формування громадської думки та мобілізацію емоцій.

У цьому контексті прагматичний лінгвістичний аналіз інавгураційної промови Дональда Трампа дає змогу виявити різні маніпулятивні стратегії, які він використовує для досягнення своїх політичних цілей. Аналіз цих стратегій крізь призму мовленнєвих актів уможлиблює розуміння механізмів впливу на аудиторію, оскільки кожен вибір лексики, конструкцій і стилістичних прийомів несе той чи той зміст, що допомагає формувати громадську думку та підвищує ефективність політичних меседжів.

Згідно з теорією мовленнєвих актів Джона Остіна та Джона Серля, промова Дональда Трампа в інавгураційний день має кілька яскравих моментів, де можна застосувати ці теорії.

Трамп у промові використовує різні мовленнєві акти, щоб здійснити кілька цілей. Серед ілокутивних актів виокремлено:

1. **Перформативи:** «*We will be a nation like no other, full of compassion, courage, and exceptionalism*» (Trump 2025). Тут він робить декларацію про статус і майбутнє країни, визначаючи, що Америка стане прикладом для світу. «*In recent years, our nation has suffered greatly. But we are going to bring it back and make it great again, greater than ever before*» (Trump 2025) – тут Трамп стверджує майбутні досягнення. Його мета – закріпити в головах слухачів образ «Великої Америки».
2. **Комісиви:** «*And I will send troops to the southern border to repel the disastrous invasion of our country*» (Trump 2025). У цьому фрагменті президент робить заяву-обіцянку про укріплення південного кордону з Мексикою. «*With your help, we will restore America's promise and we will rebuild the nation that we love*» (Trump 2025) – це висловлювання можна трактувати як спробу ухилення від комісиву. Згідно з теорією мовленнєвих актів Джона Серля, комісивний акт передбачає, що мовник бере на себе зобов'язання виконати певну дію. У даному випадку, замість прямого зобов'язання діяти, мовець ставить умову, залежну від допомоги слухачів. Це сприяє тому, що обіцянка є умовною і залежить від зовнішніх факторів, що робить її менш категоричною та безпосередньою. Такий спосіб вираження дає змогу мовцю знизити власну відповідальність за реалізацію намічених цілей, при цьому акцентуючи увагу на необхідності спільних зусиль. У рамках аналізу прагмалінгвістичних стратегій таке висловлювання може бути розглянуте як ухилення від використання комісиву, в якому обіцянка заміщена умовним, взаємозалежним зобов'язанням.
3. **Заклик до дії:** «*We will not fail. From this day on, the United States of America will be a free, sovereign, and independent nation*» (Trump 2025). Це не просто констатація факту, а мобілізаційний заклик до національної гордості і рішучості.

Трамп активно грає на емоціях аудиторії, зокрема на почуттях патріотизму, обурення від нинішнього стану справ і сподівань на позитивні зміни. Висловлювання, ґрунтовані на такій основі, можуть мати перлокутивні ефекти, зокрема:

1. **Емоційна реакція через перемогу:** «*America will be respected again and admired again*» (Америку знову поважатимуть і захоплюватимуться нею).
2. **Схвалення** – постійні аплодування на підтримку заявлених ідей від аудиторії – це ефект, коли слухачі сприймають слова як правильні і бажані.

Висловлювання «*I stand before you now as proof that you should never believe that something is impossible to do. In America, the impossible is what we do best*» (Trump 2025) містить у собі низку комунікативних значень. В аспекті прагмативного аналізу це висловлювання є прикладом перформативного акту, оскільки воно і повідомляє факти, і стимулює ту чи ту поведінку. Мовець намагається сформувати образ Америки як країни, де труднощі можна перетворити на можливості.

Відповідно, його мета – мобілізація ресурсів і моральна підтримка аудиторії для досягнення спільних цілей, що підсилює заклики до єдності та дії. У прагмалістичному сенсі висловлювання орієнтоване на переконання та мотивацію. Мовець звертається до відчуття гордості за свою країну і її досягнення. Він мотивує слухачів, апелюючи до національної гордості та унікальності американської нації, наголошуючи на її здатності здійснювати те, що інші вважають неможливим.

Цей акт також несе в собі імплікацію: якщо мовець, як простий індивід, зміг досягти чогось, що інші вважали неможливим, то це підтверджує здатність досягати великих результатів і всім іншим, тобто через особисту історію він намагається вплинути на аудиторію, показуючи, що в Америці для досягнення мети немає перешкод.

Наступним прикладом є фрагмент промови Трампа в ООН:

1. **Констативи:** «*In the United States, we launched the most aggressive mobilization since the second world war, we rapidly produced a record supply of ventilators*» (Trump 2020) – Трамп повідомляє факти про дії США під час пандемії, вказуючи на мобілізацію ресурсів і виробництво апаратів штучної вентиляції легень. «*We have waged a fierce battle against the invisible enemy, the China virus*» (Trump 2020) – це висловлювання є констатацією, в якому Трамп визначає вірус як «невидимого ворога» та вказує на зусилля США в боротьбі з ним.
2. **Директиви:** «*We must hold accountable the nation, which unleashed this plague onto the world, China*» (Trump 2020) – Трамп використовує директиву, щоб закликати до відповідальності Китаю за пандемію. Це спонукання до дії – і міжнародного співтовариства, і деяких країн. Вислів належить до прямого маніпулятивного акту.
3. **Комісиви:** «*We will defeat the virus. We will end the pandemic*» (Trump 2020) – Трамп дає обіцянку про майбутнє, заявляючи, що США переможуть вірус і покладуть кінець пандемії. «*We will distribute a vaccine*» (Trump 2020) – Це обіцянка майбутніх дій – розподілу вакцини після її розроблення.
4. **Експресиви:** «*America will always be a leader in human rights*» (Trump 2020) – Трамп виражає гордість і емоційну прихильність до ролі Америки у світі, підкреслюючи її лідерство у сфері прав людини. «*We are stronger now than ever before*» (Trump 2020) – це експресивне висловлення, яке демонструє впевненість Трампа в силі та стані США.
5. **Перформативи:** «*We are standing with the people of Cuba, Nicaragua and Venezuela in their righteous struggle for freedom*» (Trump 2020) – Трамп у цьому разі не лише заявляє, що США підтримують народи цих країн, але й оголошує підтримку їхньої боротьби за свободу, що змінює політичний контекст у міжнародних відносинах. «*We reached a landmark breakthrough with two peace deals in the middle East*» (Trump 2020) – тут Трамп оголошує досягнення миру на Близькому Сході, що є перформативним актом – висловленням, яке не просто інформує, а й встановлює нову реальність у політиці.

У прагматично-лінгвістичному аналізі промов Дональда Трампа можна помітити використання різноманітних мовленнєвих актів, які мають маніпулятивний характер і спрямовані на формування громадської думки, мобілізацію емоцій і вплив на поведінку аудиторії. Особливо важливою є класифікація цих актів на прямі та непрямі маніпуляції, оскільки різні стратегії мовного впливу можуть викликати різні ефекти у слухачів, зокрема, на рівні емоцій, переконань або конкретних дій. У таблиці нижче представлені приклади прямих і непрямих маніпулятивних мовленнєвих актів, використаних Трампом у своїх промовах. Кожен із цих актів має своє функційне навантаження: від вираження обіцянок і закликів до дії до більш тонких форм маніпулювання через умовні висловлювання та мотивацію слухачів. Цей аналіз допомагає глибше зрозуміти, як мовні стратегії використано для досягнення політичних цілей і впливу на масову свідомість.

Таблиця 1

Прямі та непрямі маніпулятивні акти у промовах Дональда Трампа

Тип комунікативного акту	Приклад	Тип маніпулятивного впливу (прямий / непрямий)	Коментар
Констативи (репрезентативи)	«We launched the most aggressive mobilization since the second world war, we rapidly produced a record supply of ventilators»	Прямий	Пряма констатація факту щодо дій США під час пандемії.
Констативи (репрезентативи)	«We have waged a fierce battle against the invisible enemy, the China virus»	Прямий	Трамп визначає вірус як «невидимого ворога» і констатує боротьбу США.
Директиви	«We must hold accountable the nation, which unleashed this plague onto the world, China»	Прямий	Прямий заклик до дії, спонукання до відповідальності Китаю.
Комісиви	«We will defeat the virus. We will end the pandemic»	Прямий	Обіцянка щодо майбутніх дій по боротьбі з пандемією.
Комісиви	«We will distribute a vaccine»	Прямий	Обіцянка щодо розподілу вакцини після її розробки.

Комісиви	«With your help, we will restore America's promise and we will rebuild the nation that we love»	Непрямий	Обіцянка з умовою, залежною від допомоги слухачів.
Експресиви	«America will always be a leader in human rights»	Прямий	Вираження гордості та емоційної прихильності до ролі США у світі.
Експресиви	«We are stronger now than ever before»	Прямий	Вираження впевненості в силі та стані США.
Перформативи	«We are standing with the people of Cuba, Nicaragua and Venezuela in their righteous struggle for freedom»	Прямий	Оголошення підтримки народів цих країн, що змінює політичний контекст.
Перформативи	«We reached a landmark breakthrough with two peace deals in the Middle East»	Прямий	Оголошення досягнення миру на Близькому Сході, яке встановлює нову реальність.
Перформативи	«We will be a nation like no other, full of compassion, courage, and exceptionalism»	Прямий	Декларація про майбутній статус країни, що формує нову реальність для слухачів.
Перформативи	«In recent years, our nation has suffered greatly. But we are going to bring it back and make it great again, greater than ever before»	Прямий	Оголошення про відновлення та велич Америки в майбутньому.
Перформативи	«I stand before you now as proof that you should never believe that something is impossible to do. In America, the impossible is what we do best»	Непрямий	Заклик до дії через особистий приклад і мотивацію слухачів.
Директиви	«We will not fail. From this day on, the United States of America will be a free, sovereign, and independent nation»	Прямий	Мобілізаційний заклик до національної гордості та рішучості.

У таблиці представлені приклади мовленнєвих актів Дональда Трампа, розподілені на дві категорії залежно від типу впливу на аудиторію: прямий і непрямий (імпліцитний). Прямий вплив охоплює висловлювання, в яких мовець чітко і безпосередньо закликає до дії, дає обіцянки або здійснює декларації, що мають на меті переконати слухачів у тих чи в тих фактах, подіях або необхідності прийняти конкретні рішення. Імпліцитний вплив, своєю чергою, має вияв через більш тонкі, неявні форми впливу, які апелюють до почуттів, емоцій та уявлень аудиторії, мотивуючи їх через умови, запитання або приємні для слухачів твердження, що створюють ілюзію співучасті чи спільної мети.

За допомогою використання вищезазначених мовленнєвих актів і маніпулятивних прийомів Трамп ефективно маніпулює громадською думкою, акцентуючи на сильні емоційні та когнітивні реакції аудиторії, що водночас сприяє формуванню та закріпленню його політичного іміджу.

Висновок. Проведений аналіз промов Дональда Трампа виявив високу концентрацію прагматичних засобів, спрямованих на реалізацію маніпулятивного впливу на адресата. У межах теорії мовленнєвих актів встановлено, що політик активно використовує директиви, комісиви, експресиви та декларативи для формування довіри, консолідації аудиторії та легітимації власної політичної позиції.

Показовим є функціонування непрямих мовленнєвих актів, що створюють ефект ненав'язливого впливу, трансляючи політичні меседжі під виглядом нейтральних або емоційно забарвлених висловлювань. Це підсилено апеляцією до колективних цінностей, зниженням модальності, використанням риторичних прийомів, що активують бажані когнітивні сценарії в адресата.

Отже, прагмалінгвістичний підхід до аналізу політичного дискурсу дає змогу й ідентифікувати маніпулятивні стратегії, і глибше осмислити механізми впливу на громадську думку, зреалізовані на рівні інтенціональності, контексту та інтерпретації висловлювань. Перспективним є подальше дослідження прагматичних характеристик політичних текстів у динаміці публічної комунікації та в зіставленні з іншими політичними діячами.

DZHERELA

Trump (2020) – Trump delivers UN address. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_4Ox1zAOOck&ab_channel=FoxNews (<https://www.rev.com/transcripts/donald-trump-speech-2020-un-general-assembly-transcript>).

Trump (2025) – President Trump’s Inaugural Address. URL: <https://www.whitehouse.gov/remarks/2025/01/the-inaugural-address/>.

REFERENCES

- Austin, J. L. (1965). *How to do things with words*. Oxford, 166 p. (in English)
- Feruzi, K. (2024). A brief overview of pragmatics: language in context. [In:] *American Journal of Philological Sciences*, 4/3, 24–31. URL: <https://doi.org/10.37547/ajps/volume04issue03-05> (date of access: 09.05.2025). (in English)
- Green, M. S. (2010). *Speech Acts. A Companion to the Philosophy of Action*. Oxford, 58–66. URL: <https://doi.org/10.1002/9781444323528.ch8> (date of access: 09.05.2025). (https://www.researchgate.net/publication/230362437_Speech_Acts) (in English)
- Habermas, J. (1984). *The theory of communicative action*. Boston, 562 p. (in English)
- Horn, L. & Ward, G. (2006). *Handbook of Pragmatics*. Wiley & Sons, Incorporated, John, 864 p. (in English)
- Mey, J. L. (2006). Pragmatics: Overview. [In:] *Encyclopedia of Language & Linguistics*, 51–62. URL: <https://doi.org/10.1016/b0-08-044854-2/00306-0> (date of access: 09.05.2025). (in English)
- Moghadam, M., & Jafarpour, N. (2025). Pragmatic Annotation of Manipulation in Political Discourse: The Case of Trump-Clinton Presidential Debate. [In:] *Linguistic Forum – A Journal of Linguistics*, 4(4), 32–39. (in English)
- Searle, J. R. (1969). *Speech acts: an essay in the philosophy of language*. Cambridge University Press, 203 p. (in English)
- Shchyhlo, L. & Korovai, M. (2024). Linguistic means of speech manipulation in modern English-language foreign policy media discourse: synergistic approach. [In:] *Filologični traktati*, 16(1), 186–192. [https://doi.org/10.21272/ftk.2024.16\(1\)-18](https://doi.org/10.21272/ftk.2024.16(1)-18) (date of access: 11.05.2025). (in English)
- Smith, B. (2003). John Searle: From Speech Acts to Social Reality. [In:] *John Searle*, 1–33. URL: <https://doi.org/10.1017/cbo9780511613999.001> (date of access: 11.05.2025). (in English)

Подано до редакції 12.05.2025 року
Прийнято до друку 29.09.2025 року